

פרקי יצחק ויעקב

העבר שבתוך ההווה – עיון בהגדה של פסח

הרב דוד סבתו

מתוך ההגדה של פסח

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' א-להינו משם ביד חזקה ובזרע נטויה.

ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את **אבותינו** ממצרים, הרי **אנו** ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים כלנו נבונים כלנו זקנים כלנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו, שנאמר: ויאמר יהושע אל-כל-העם, כה אמר ה' א-להי ישראל: בעבר הנקר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את-אביכם את-אברהם מעבר הנקר ואולר אותו בכל-ארץ כנען, וארבה את-זרעו ואתו לו את-יצחק, ואתו ליצחק את-יעקב ואת-עשו. ואתו לעשו את-הר שעיר לרשת אתו, ויעקב ובניו ירדו מצרים.

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב את-הקץ. לעשות כמו שאמר לאברהם אבינו בבית בין הבתרים, שנאמר: ויאמר לאברהם, ידע מדע כי-גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את-הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי-כן יצאו ברקש גדול. והיא שעמדה **לאבותינו ולנו**. שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא **שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו**, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

רבו גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח, מצה, ומרור.

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש היה קיים, על שום מה? על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים, שנאמר: ואמרתם זבח פסח הוא ליי, אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את-מצרים, ואת-בתינו הציל ויקד העם וישתחוו. מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלה מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, וגאלם, שנאמר: ויאפו את-הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו להם. מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמררו המצרים את-חיי אבותינו במצרים, שנאמר: ומררו את חיהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים ובכל-עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרה.

בכל-דור ודור תיב אדם לראות את-עצמו **כאלו הוא יצא ממצרים**, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. **לא את-אבותינו בלבד** גאל הקדוש ברוך הוא, אלא **אף אותנו גאל עמם**, שנאמר: ואתנו הוציא משם, למען הביא אותנו, לתת לנו את-הארץ אשר נשבע לאבותינו.

דף מקורות

לפיכך אנחנו חייבים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו: הוציאנו מעבדות לחרות מגוון לשמחה, ומאכל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה. ונאמר לפניו שירה חדשה: הללויה.

משנה מסכת פסחים פרק י משנה ד – ה [על פי כתב יד קאופמן]

מזגו לו כוס שיני, וכן הובן שואל. אם אין דעת בבו, אביו מלמדו: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? שבכל הלילות אין אנו מטבילים אפילו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים; שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, הלילה הזה כולו מצה; שבכל הלילות אנו אוכלים בשר צלי שלוק ומבושל, הלילה הזה כולו צלי." לפי דעתו שלבן אביו מלמדו. מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ודורש מ"ארמי אבד אבי", עד שהוא גומר כל הפרשה.

רבן גמליא' או': כל שלא אמר שלוש דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו: "פסח, מצה ומרורים. פסח, על שם שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים. מרורים, על שם שמררו המצרים את בני אבותינו במצ'. מצה, על שם שניגאלו.

לפיכך אנו חייבים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, לגדל למי שעשה לנו ולאבותינו את כל הנסים האלו, והוציאנו מעבדות לחרות, ונאמר לפניו הללויה."

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטז עמוד א

מתחיל בגנות ומסיים בשבח מאי בגנות? רב אמר: מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו. [ושמואל] אמר: עבדים היינו

דברים פרק ו פסוק כ - כג

- (כ) כי ישאלך בנה מחר לאמר מה העדת והמשפטים אשר צוה ה' א-להינו אתכם:
 (כא) ואמרת לבנה עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו ה' ממצרים ביד חזקה:
 (כב) ויתן ה' אותות ומפתים גדלים ורעים במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו:
 (כג) ואותנו הוציא משם למען הביא אתנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו: